

HALK EĞİTİMİNDE MÜZİĞİN YERİ ve BURSA'DAKİ HALK EĞİTİMİ ÇALIŞMALARINA TOPLU BAKIŞ*

*İsmail BOZKAYA***

ÖZET

Eğitim yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Modern eğitim, bireyi, yaşamın her döneminde eğitim ortamı içinde tutmayı amaçlar. Bu amaçla her yaş grubuna yönelik eğitim etkinlikleri plânlanır.

Halk Eğitimi ya da Yetişkinler Eğitimi, Türk Eğitim Sistemi'nin önemli bir bölümünü oluşturur. Bu kapsamda, bireyin ve toplumun ihtiyaçları yönünde çok değişik dallarda eğitim programları düzenlenir. Bu programlar içinde müzik etkinlikleri ağırlıklı olarak yer alır. Cumhuriyet döneminde Halk Evleri ile başlayan Halk Eğitimi çalışmaları, bugün Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından plânlanıp yürütülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halk, eğitim, müzik.

ABSTRACT

Education is the series of events that continue during all our life. The aim of modern education is to involve the individual into education environment and hold him or her in it at each period of life. For this aim, educational activities for each age are planned.

* 23-24 Mayıs 2001 tarihinde İstanbul'da yapılan 8. İstanbul Türk Müziği Günleri'nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç.; Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi

“Public Education” or “Education for Adults” forms the important part of Turkish Education System. In connection with this subject, different kinds of education programmes that are needed for the individual and society are organized. In these programmes there are musical activities which are in the first order. In Republican Period, public education begins with public houses and today it is planned and executed by National Education Ministry, Widespread Education General Administration.

Key Words: Public, education, music.

Ülkemizde Halk Eğitimi'nin Cumhuriyetle birlikte devlet tarafından ve yaygın olarak ele alınıp desteklendiği bilinmektedir. Yeni Türk harflerinin kabulünden sonra, 1927 yılında açılan Halk Dershaneleri ve 21 Kasım 1928'de yürürlüğe giren yasa ile kurulan Millet Mektepleri'nin; bu kapsamda yürütülen okuma – yazma seferberliğinin, geniş bir Halk Eğitimi uygulaması olduğu açıktır.¹ Bugün bile halâ Halk Eğitimi, toplumsal bellekte yer eden izlenimi ile, okuma – yazma kursları ile birlikte anılmaktadır.

“Millî kültür birliğinin sağlanması, vatandaşlık eğitiminin yaygınlaştırılması ve ülkemizin ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilmesi”² biçiminde üç ana amaca yönelik olarak plânlanan Halk Eğitimi çalışmalarının, Halk Evleri'nin kurulması (1932) ile, etkisini geliştirerek ve yaygınlaştırarak sürdürdüğü, kapsamlı biçimde yurdumuzun uzak köşelerine ve daha çok insanımıza ulaştığı söylenebilir. Nitekim Bursa'da yapılan bir Seminer çalışması sırasında; kitabevi sahibi Vural OKUR, ilkokul öğrencisi olduğu İkinci Dünya Savaşı (1939-1945)'nin son yıllarında, doğup büyüdüğü, yolu – suyu, elektriği, telefonu olmayan, kendi ifadesi ile Antalya'nın köhne bir ilçesinde; okuma salonu, tenis masası ve voleybol sahası olan, düzenli biçimde devlet tarafından kitapların ve gecikerek de olsa gazetelerin gönderildiği bir Halk Evi'nin bulunduğunu, uzun aradan sonra ziyarete gittiği 1997 yılında, o yıllardan kalma yaşları 80'in üzerinde iki ihtiyarın, abone oldukları bir edebiyat dergisini okuduklarını ve üzerinde tartışıklarını şaşkınlık ve hayretle izlediğini ifade etmiştir.³

Halk Eğitimi konusunda köklü bir birikime ve deneyime sahip olan toplumumuzda bugün halk eğitimi etkinlikleri, gücünü 1739 Sayılı Milli

¹ **Dictionnaire Larousse Ansiklopedik Sözlük**, Milliyet Yayınları, İstanbul 1994, C.5, s.1672.

² Prof. Dr. Sudi BÜLBÜL, **Halk Eğitimine Giriş**, Ed. Doç. Dr. Hikmet SEÇİM, A.Ü. Açık Öğretim Fakültesi yayını, Eskişehir 1991, s. 2.

³ **İlköğretim-Ortaöğretim Kurumları Müzik Dersi Öğretim Programları ve Ders Kitapları Semineri**, Yay. Haz. Doç. İsmail BOZKAYA, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa 2000, s. 80.

Eğitim Temel Kanunu'ndan almaktadır. Türk Milli Eğitim Sistemi'nin genel yapısı içinde "Yaygın Eğitim" adı altında, "Örgün Eğitim Sistemi'ne hiç girmemiş yahut herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedeki çıkmış vatandaşlara, örgün eğitimin yanında veya dışında"⁴ eğitim olanakları sunmayı amaçlayan halk eğitiminin konuları ve uygulama alanları da günümüzün ilgi, gereksinme ve teknoloji gelişimine göre çok çeşitlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği⁵ uyarınca plânlanıp uygulanan ve yönlendirilen bu etkinlikler, örneğin Bursa'da 2000-2001 eğitim döneminde 17 ilçe merkezinde 82 ayrı dalda, 20381 kursiyerin katıldığı, 1176 kurs programı olarak gerçekleştirilmiştir.⁶

Temel felsefesi "akıl geliştirilmesi, bireyin kendini gerçekleştirme, kişisel ve toplumsal gelişme, toplumsal değiştirme"⁷ olarak özetlenebilecek Halk Eğitimi'nin Cumhuriyet tarihi boyunca "Hizmet Arayışları Dönemi (1923-1950), Örgütlenme Arayışları Dönemi (1950-1960), Geliştirme Arayışları Dönemi (1960-1973) ve Bütünleştirme Arayışları Dönemi (1973-1990) aşamalarından geçerek, özellikle XIII. Milli Eğitim Şurası'nın çalışmalarından sonra (15-19 Ocak 1990, Ankara) olgunluk dönemine girdiği görülmektedir.⁸

Günümüzün eğitim anlayışı, bireyin sadece okul ortamında ve yaşamının belli bir döneminde eğitilmesini yeterli görmemekte; onun "yaşam boyu eğitim, her yerde eğitim, iş başında eğitim" gibi birbiri ile iç içe geçmiş ve birbirini tamamlayan kavramlarla, okul sonrası yaşamını da, kimi yönleri ile eğitimin kapsamı içine almaktadır. Türlü nedenlerle örgün eğitimin dışında kalmış yurttaşlar da ilgi, gereksinme ve yetenekleri doğrultusunda yaygın eğitim programları içine alındığında; toplumu oluşturan bireylerin tümünü yaşamının her döneminde ele alıp geliştiren bir hizmet olarak Eğitim Sistemi'nin ve bu kapsamda Halk Eğitimi, Yaygın Eğitim ya da Yetişkinler Eğitimi örgütlenmesi ve uygulamalarının ne denli devasa bir yapılanma olduğu açıkça görülür.

Bugün "Bakanlıklar, Yerel Yönetimler, Özerk ve Akademik Kuruluşlar, Bağımsız Kamu Kuruluşları, Meslek Kuruluşları, Kamu İktisadi

⁴ **Milli Eğitim Temel Kanunu**, Eskişehir İli Milli Eğitim Müdürlüğü, Eskişehir 1993, s. 21.

⁵ **Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği**, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1979.

⁶ Bursa İli Milli Eğitim Müdürlüğü Yaygın Eğitim Şube Müdürlüğü 2000-2001 Eğitim Dönemi Verileri.

⁷ Prof. Dr. Sudi BÜLBÜL, önce verildi, s. 59.

⁸ -----, **Türkiye'de Halk Eğitimi**, AÜ Açık Öğretim Fakültesi yayını, Eskişehir 1991, s. 283.

Kuruluşları, Gönüllü Kuruluşlar, Hizmetiçi Eğitim Kuruluşları”⁹ tarafından çok değişik dallarda ve konularda Halk Eğitimi programları hazırlanmakta ve uygulanmaktadır.

HALK EĞİTİMİ ve MÜZİK

Halk Eğitimi'nin temel konularından birini "Müzik" oluşturmaktadır. Toplumlara güç ve yaşam sevinci veren, ulusal dayanışmayı sağlayan bir kültür ögesi olarak müzik, her zaman akla ilk gelen konular arasında yer almıştır.

“Geç de olsa, öğrenmeyi hiç öğrenmemeye tercih ederek yaşlılığında müzik dersleri alan”¹⁰ Sokrates (M.Ö. 470-400)'ın bu çabası bir yetişkin eğitimi olarak yorumlanamaz mı? İbrahim Alâeddin GÖVSA (1889-1949) “ilkel ya da gelişmiş her düzeydeki insan yaşamının tüm aşamalarında bir tür müziğin yeri olduğunu; çocukların uykularını–oyunlarını, gençlerin işlerini–sevgilerini, çobanların yalnızlıklarını, yaşlıların sessizliği, ibadet edenlerin dualarını daima bir müziğin eşliğinde devam ettirdiklerini ve ondan teselli bulduklarını” ifade ediyor.¹¹ M. Kemal ATATÜRK (1881-1938) için de “Hayatta musiki gerekli değildir. Çünkü hayat musikidir. Musiki hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyidir.”¹²

Halk Eğitimi programlarında Halk Evleri'nden bu yana müziğin öncelikli etkinlikler arasında yer alması, bir moral değer olarak ona verilen önemin yanında, toplumun bireyleri arasında kurulan bir iletişim ve iş birliği yolu ile kültür değerlerinin sonraki kuşaklara aktarılması olarak da algılanmalıdır. Bir örgün eğitim etkinliği olarak “okul müzik eğitimi”nin yanında, yaygın eğitimde yer verilen müzik etkinlikleri aracılığı ile, geçmişten bugüne ve geleceğe uzanan bir köprü kurulduğu söylenebilir.

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bursa'da Halk Eğitimi

Birinci Dünya Savaşı'ndan (1914-1948) önce Bursa'da Gustav ve Hacı Maksut adlı Ermeniler keman, Madam Refail, ve Madam Ralli de

⁹ -----, aynı, s. 327.

¹⁰ Halil Bedi YÖNETKEN; **Müzik Öğretimi ve Öğretim Metotları**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1952, s.1.

¹¹ Z. AYDINTAN – S. EGÜZ, **Çok Sesli Müzik Eğitimi Lise 1-2-3**, Kurtuluş Yayınları, Ankara 1986, s. 59.

¹² Ord. Prof. Enver Ziya KARAL, **Atatürk'ten Düşünceler**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1981, s. 100.

piyano dersleri vermekteydiler. Özellikle Madam Ralli'nin Viyana Konservatuvar çıkışlı iyi bir piyanist olduğu kaynaklarda yazılıdır.¹³

Cumhuriyet döneminde hızlı kalkınma, harf devrimi, millet mekteplerinin kurulması ve Halk Evleri ile birlikte Bursa'daki yetişkinler eğitiminin de aynı doğrultuda gelişme gösterdiği söylenebilir.

Doğrudan halk eğitimine yönelik ilk amaçlı ve plânlı gelişme 1928 yılında Türkocağı'nın açılması ile sağlandı. Müzik öğretmeni Hüsni ORTAÇ ve keman öğretmeni Mustafa NECATİ'nin girişimleri ile Türkocağı Musiki Şubesi kuruldu ve 04.09.1928 tarihinde faaliyete geçti. Hazırlanan yönergeye göre ses / savtı, çalgı / alâti ve kuramsal / nazari olmak üzere eğitim üç koldan yürütülecekti. Derslere kayıt, ders araçlarının sağlanması, provalara - konserlere katılma zorunluluğu gibi ayrıntılar da ayrıca belirtilmişti.¹⁴

Bursa Türkocağı Musiki Şubesi, üç yılı aşkın bir süre Bursa gençliğine hizmet verdi ve Halk Evleri'nin kuruluşu ile, bu birikim oraya aktarıldı.

19 Şubat 1932 tarihinde açılan Halk Evleri, Cumhuriyet tarihimizde halkın eğitilmesi kapsamında çok önemli bir işlevi yerine getirmiştir. "Merkezi Ankara'da olan örgüt, dil, edebiyat, tarih, güzel sanatlar, halk dershaneleri, kütüphaneleri açılması, folklor, yayım, gösteri ve temsiller, köylü – kentli kaynaşması, spor vb. konularda önemli etkinlikler gösterdi."¹⁵

Bursa'da, kuruluşunun onuncu yılı dolayısıyla Uludağ dergisinin Şubat 1942 tarihli 44. sayısında yer alan bilgilerden, Bursa Halk Evi'nin on yıllık çalışmalarının özetle "Halkın müzik eğitimine yararlı olması için kurslar düzenlendiği, orkestra kurulduğu; keman, piyano, şan, koro dersleri verildiği, çok sesli korolar oluşturulduğu, tanınmış batılı bestecilerin eserlerinin açıklamalı dinletildiği, Ankara ve İstanbul profesörleri ve öğrencilerinin Bursa'da konser vermelerini sağlayarak halka sanatçılarımızı dinletme olanağı sunulduğu, zengin folkloru olan Bursa'nın, araştırılarak kıyafet, türkü ve oyunlarının derlendiği" biçiminde olduğunu öğrenmekteyiz.¹⁶

Bursa'da 1928 yılında Türkocağı ile başlayan yetişkinlere yönelik müzik eğitiminin Halk Evleri'nin katkıları ile giderek gelişip güçlendiği, düzey kazandığı ve sonunda bir müzik okulunun açılması olgunluğuna eriştiği görülmektedir. 1928-1942 yılları arasındaki bu gelişmenin doruk noktası, küçük bir konservatuvar örneği, denemesi olan "Bursa Uray Müzik

¹³ M. Ragıp GAZİMİHAL, **Bursa'da Musiki**, Halk Evi Neşriyatı No. 13, Yeni Basımevi, Bursa 1943, s. 42.

¹⁴ -----, aynı, s. 48.

¹⁵ **Dictionnaire Larousse Ansiklopedik Sözlük**, aynı, C.3, s. 1012.

¹⁶ M. Ragıp GAZİMİHAL, aynı, s. 53.

Evi”dir. İstanbul Belediye Konservatuarı’ndan sonra (1926), devlet eli ile Ankara Devlet Konservatuarının kurulduğu yıllarda (1936), Bursa’da Belediye tarafından konservatuvar özelliği taşıyan bir müzik okulunun açılması son derece önemli bir gelişmedir.

Vali Şefik SOYER zamanında şehir bandosu kurulması ile başlayan girişim, ikinci yılında “topluluğun bir orkestra olabileceği” yönünde gelişti. Hüsnü ORTAÇ’ın öncülüğünde İstanbul ile yapılan temaslar sonucu; “Bursa Belediyesi Müzik Evi”, Nuri Sami KORAL’ın (1908-1990) müdürlüğünde, 5 öğretmen, 50 öğrencisi ile 1937 yılı Ekim ayında, Bursa’nın Yeşil semtindeki binasında eğitime başladı.¹⁷

21 Maddelik Bursa Uray Müzik Evi Yönetmeliği’ne göre, orta dereceli bir müzik kurumu olan konservatuarda öğrenim süresi beş yıldır. Mezunlar isterlerse İstanbul Konservatuarı’nda iki yıl daha öğrenim görebileceklerdi. Ancak çok değişik nedenler yüzünden bu yaygın eğitim kurumunun çalışmaları aksadı, kesintiye uğradı. Canlandırılmaya çalışıldıysa da 1942 yılında kapandı. Bu talihsizliğin, Bursa’nın sanat yolundaki gelişmeleri için önemli bir kayıp olduğu söylenebilir. Yaşatılsaydı, ülkemizin üçüncü konservatuarı Bursa’da açılmış olacaktı.

Günümüzde Bursa’da Halk Eğitimi Etkinlikleri

Halk Evleri’nin 1951 yılında kapatılmasından sonra Halk Eğitiminin de “örgütlenme arayışları dönemi” başlar (1950-1960). 29 Ağustos 1960 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü’nde bir Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü’nün kurulması ile “geliştirme arayışları dönemi”ne girilir (1960-1973). Bundan sonra 1990 yılına kadar geçen süre “bütünleştirme arayışları dönemi”dir. Günümüzde artık Halk Eğitimi ya da Yetişkinler Eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’nün görev alanı içinde olup, belli düzeyde felsefi, yasal ve teknik gelişmeyi ifade eder.

Halk Eğitimi kapsamında müziğin de bu gelişme devrelerine göre duraksama geçirdiği, benzer bir gelişim yaşadığı söylenebilir. Yani bir bakıma müzik sanatı da Bursa’da, başlangıçtaki o gelişme hızını kaybetmiş, geliştirme ve bütünleştirme arayışları dönemlerinden sonra, özellikle 1980’lerden başlayarak canlılık kazanmıştır.

Bursa İli Milli Eğitim Müdürlüğü Halk Eğitimi Etkinlikleri

Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, yetki ve sorumluluklarını, illerdeki Milli Eğitim Müdürlüğü ve onun bünyesindeki

¹⁷ -----, aynı, s. 85.

Yaygın Eğitim Şube Müdürlüğü eli ile kullanır. Bu kapsamda Bursa İli Milli Eğitim Müdürlüğü Yaygın Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından 2000-2001 eğitim döneminde ilçe merkezlerinde açılan kurslar ve katılanların sayısı şöyledir:¹⁸ (Çizelge 1)

Çizelge 1. Bursa İli Milli Eğitim Müdürlüğü İlçe Halk Eğitimi Merkezlerinde Açılan Kurs ve Kursiyer Sayıları

İLÇE	AÇILAN KURS	KATILAN
NİLÜFER	108	1825
OSMANGAZİ	220	3772
YILDIRIM	154	2607
B. ORHAN	25	286
GEMLİK	37	613
GÜRSU	39	686
HARMANCIK	44	782
İNEGÖL	99	2639
İZNİK	32	593
KARACABEY	60	1054
KELES	14	243
KESTEL	36	467
MUDANYA	41	687
M.KEMALPAŞA	90	1282
ORHANELİ	68	1119
ORHANGAZİ	49	847
YENİŞEHİR	59	879
TOPLAM	1176	20381

Görüleceği üzere 1176 kurs açılmış ve 20381 kişi bu kurslardan yararlanmıştır.

Bu kurslar içinde müziğin yeri şöyledir: (Çizelge 2)

¹⁸ Bursa İli Milli Eğitim Müdürlüğü Yaygın Eğitim Şube Müdürlüğü Verileri.

Çizelge 2. Bursa İli Milli Eğitim Müdürlüğü İlçe Halk Eğitimi Merkezlerinde Açılan Müzik Kursları

Kurs Yeri (ilçe) \ Kurs Adı	Türk Halk Müziği	Uy. Türk Sanat Müz..	Bağlama	Gitar	Keman	Mandolin	Ud	Uy. Nota Öğretimi	TOP-LAM
NİLÜFER			1						1
OSMANGAZİ									-
YILDIRIM			1						1
B. ORHAN									-
GEMLİK									-
GÜRSU			1						1
HARMANCIK			1						1
İNEGÖL			1						1
İZNİK		1					1		2
KARACABEY	1	1	3	1					6
KELES			2						2
KESTEL									-
MUDANYA	2								2
M.KEMALPAŞA		1	2	2		2		1	8
ORHANELİ			1						1
ORHANGAZİ	1	2	1	2	2				8
YENİŞEHİR			1						1
TOPLAM	4	5	15	5	2	2	1	1	35

Görüleceği gibi müzik için 8 dalda 35 kurs açılmıştır. Bunlar “Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Bağlama, Keman, Gitar, Mandolin, Ud ve Uygulamalı Nota Öğretimi”dir.

Değişik ilçe merkezlerinde açılan bu kurslara 622 kişi katılmıştır.

Müzik kursları ve bu kurslara katılanların toplam etkinlikler içindeki payı ortalama % 3’tür (Çizelge 4).

Çizelge 3. Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü İlçe Halk Eğitimi Merkezlerinde Açılan Müzik Kurslarına Katılan Kursiyer Sayıları

Kurs Yeri (ilçe)	Kurs Adı		Bağlama	Gitar	Keman	Mandolin	Ud	Uy. Nota Öğretimi	TOPLAM
	Türk Halk Müziği	Uy. Türk Sanat Müz.							
NİLÜFER			21						21
OSMANGAZİ									-
YILDIRIM			15						15
B. ORHAN									-
GEMLİK									-
GÜRSU			15						15
HARMANCIK			30						30
İNEGÖL			30						30
İZNİK		18					15		33
KARACABEY	25	15	34	16					90
KELES			41						41
KESTEL									-
MUDANYA	28								28
M.KEMALPAŞA		20	35	34		40		14	143
ORHANELİ			23						23
ORHANGAZİ	15	58	15	28	20				136
YENİŞEHİR			17						17
TOPLAM	68	111	276	78	20	40	15	14	622

Çizelge 4. Müzik Kurslarının Diğer Kurslar İçindeki Yeri

Kurslar	Açılan	%	Katılan	%
Müzik	35	2.97	622	3.05
Diğer	1141	97.03	19759	96.95
Toplam	1176	100	20381	100

Yerel Yönetimlerin Halk Eğitimi Etkinlikleri

Bursa'da Büyükşehir Belediyesi ile birlikte; Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım olmak üzere üç merkez ilçe, ayrıca 14 ilçe belediyesi vardır. Büyükşehir ile üç merkez ilçe belediyelerinin Halk Eğitimi etkinlikleri, genel çizgileri ile şöyledir:

• Bursa Büyükşehir Belediyesi

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kültür ve sanat etkinliklerini düzenleyen en önemli organı, Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı'dır. İlk festivalin düzenlendiği 1962 yılından uzunca bir zaman sonra "Bursa'da yıl boyunca eksikliği hissedilen kültürel ve sanatsal etkinlikleri kentin geleneksel dokusuna uygun düşebilecek zaman ve ortamlarda kent halkına sunmak, ortak bir kent kültürü oluşumuna ve hemşehrilik bilincinin gelişmesine katkıda bulunabilmek amacıyla"¹⁹ 1987 yılında kurulan vakıf, 01 Ocak 1988 tarihinde resmi etkinliklerine başlamıştır.

Uluslararası Bursa Kültür ve Sanat Festivali; Uluslararası Altın Karagöz Halk Dansları Yarışması, Uluslararası Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali, Avrupa Filmleri Festivali, Bursa Fotoğraf Günleri, Uluslararası Bursa Karagöz Gölge Oyunları Festivali, Bursa Kısa Film Günleri ve Bursa Edebiyat Günleri gibi kapsamlı organizasyonların yanısıra; doğal ve tarihi eserlere yönelik geliştirme ve değerlendirme çalışmaları, kültürel yayıncılık, çocuk tiyatrosu, periyodik konser, sinema, panel, sempozyum, söyleşi türü etkinlikler ile Bursa'da Halk Eğitimi'ne yönelik kapsamlı programlar sunmaktadır.

Mekân olarak 3500 kişilik Kültürpark Açık hava Tiyatrosu, 700 kişilik Tayyare Kültür Merkezi ve 2500 kişilik Hamitler Açık hava Tiyatrosu,

¹⁹ 5. Bursa Uluslararası Gençlik ve Çocuk Tiyatroları Festivali program kitapçığı, Bursa 2000, s. 5.

150'şer kişilik Çocuk Sanat Evi ve Karagöz Sanat Evi ile galeri, müze salonlarından yararlanmaktadır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı önemli mekânlardan birisi de "şehir kütüphanesi"dir. 1946 yılında yapılmış klâsik bir Türk yapısının tüm iç mekânları değiştirilip düzenlenerek restore edilmiş, Bursalıların hizmetine sunulmuştur. Bu kütüphane çok yönlü etkinliklerinin yanısıra, özel bir önem ile sanata ayırdığı 150 kişilik Üftade Gösteri ve Konferans Salonu'nda ciddi sanatsal etkinlikler sergilemektedir. Sahnesinde çeyrek kuyruklu piyanonun yer aldığı bu küçük fakat sevimli salon, hizmete girdiği Bursa'nın kurtuluş gününe rastlayan 11 Eylül 1998 yılından bu yana, haftada üç gün (Salı – Perşembe – Cuma) kapılarını izleyicilere açarak hizmet sunmaktadır.

Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası üyeleri, U.Ü. Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü öğretim elemanları, U.Ü. Devlet Konservatuvarı, Belediye Konservatuvarı, U.Ü. Türk Halk ve Sanat Müziği Koroları bu salonda program yapmakta, çalışmalarını yaygın eğitim kapsamında halkın beğenisine sunmaktadırlar.

Ayrıca bu kütüphanenin bir parçası olan Halil Bedi Yönetken Müzik Evi, iki katlı geleneksel Türk evinin restore edilmesiyle kurulmuş ve Müzik Kütüphanesi olarak hizmete sunulmuştur. 1000'den fazla müzik yayımının bulunduğu bir okuma salonu ve 10 adet müzik dinleme ünitesi vardır. Yine 1000'den fazla CD, 200'den fazla kaset ve 116 LP'den oluşan bir koleksiyonu vardır. Aile bağları ile Bursa'ya bağlı olan ve meslek yaşamının başında bir süre Bursa'da çalışan Halil Bedi YÖNETKEN'in (1899 – 1968) adının bu müzik kütüphanesine verilmiş olması da önemli bir vefa örneğidir.

Büyükşehir Belediye Başkanı Erdem SAKER'in hizmet döneminde Bursa'ya kazandırılan Halk Eğitimi amaçlı bu örnek kuruluş, gerek mimari özelliği ve çevre düzenlemesi, gerekse verdiği hizmetler ile ilgi merkezi olmuş ve Bursalıların beğenisini kazanmıştır. Bursa Büyükşehir Belediyesi, Büyükşehir Belediye Başkanı Erdoğan BİLENSER'in yönetiminde sanata verdiği değer ve önemi kararlılıkla geliştirerek sürdürmektedir.

• Nilüfer Belediyesi

Nilüfer İlçesi Bursa'nın en genç, plânlı, düzenli ve çağdaş yerleşim bölgesidir. Kültür ve sanat etkinlikleri için Uludağ Üniversitesi'nin 1000 kişilik Fethiye Kültür Merkezi'nden yararlanmaktadır.

11 Ocak – 17 Mayıs 2001 tarihleri arasında "2001 Kış Nilüfer Kültür Sanat Etkinlikleri" adı altında bir dizi program ortaya konmuş, Uludağ Üniversitesi ve Çağdaş Gazeteciler Derneği Bursa Şubesi'nin katkılarıyla ortaklaşa "Bale, Tiyatro, Söyleşi, Konser" altbaşlıkları ile sunulmuştur (afişe bakınız). Nilüfer İlçe Belediyesi Başkanı Mustafa BOZBEY'in desteği ve

öncülüğünde, kültür sanat danışmanı Emre Feza SOYSAL'ın girişimleri ile gerçekleştirilen etkinlikler büyük yankı uyandırmış ve ilgi görmüştür. Nilüfer Belediyesi'nin önümüzdeki yıllarda giderek artan bir tempoda etkinliklerini sürdürmesi beklenmektedir.

• Osmangazi Belediyesi

Osmangazi Belediyesi sanatsal etkinliklerini, düzeyli ve sürekli tutmak amacıyla, özellikle çocuklara ve gençlere yönelik olarak TÖBAV (Tiyatro ve Bale Çalışanları Yardımlaşma Vakfı) işbirliği ile plânlamaktadır. Belediye Başkanı Hilmi ŞENSOY'un desteği ile Nuran KALKANLILAR'ın yönetiminde haftanın yedi günü üç ayrı merkezde sürdürülen sanat etkinlikleri içinde, çeşitli kurslar ile birlikte bale gibi özel konuma sahip çalışmalar ve org, gitar, bağlama, Türk sanat müziği çalışmaları yapılmaktadır.

Bu üç hizmet birimi, Akpınar Kültür Merkezi'nden yönetilmekte olup Halk Eğitime yönelik düzenlenmiş mekânlarda çalışmalarını sürdürmektedir. Diğer iki birim, Elmasbahçeler Kültür Merkezi ve Hamitler Kültür Merkezi'dir.²⁰

• Yıldırım Belediyesi

Yıldırım Belediyesi Kültür Sanat Etkinlikleri, Yaşar Kemal ALİM yönetiminde çalışmalarını sürdüren "Yıldırım Belediyesi Gösteri Sanatları Topluluğu" aracılığı ile sergilenmektedir. 2000 yılı Mayıs ayında kurulan topluluk şimdilik Türk Halk Müziği ve Türk Halk Oyunları dallarında çalışma yapmaktadır.

Yıldırım Belediyesi'nin asıl hedefi, temeli 1997 yılında atılan ve Barış MANÇO'nun anısına "Barış Manço Kültür Merkezi" olarak inşaatı devam eden binayı bir an önce tamamlamaktır. Şimdilerde % 70'lere ulaşan yapım işlerinin hızla tamamlanması beklenmektedir. Sadece Yıldırım'ın değil tüm Bursa'nın önemli bir kültür merkezi olması beklenen tesis, 750 izleyici kapasiteli konferans ve tiyatro amaçlı bir salon, 500 kişi kapasiteli bölünebilir konferans salonu, 80 ve 100 kişilik iki sinema salonu, amatör topluluklar için çalışma salonları, sergi salonları ve dersliklerden oluşmaktadır. Belediye Başkanı Ramazan ALTINÖZ'ün büyük önem verdiği ve tamamlanması için çaba harcadığı Barış Manço Kültür Merkezi'nin canlı,

²⁰ Bursa Osmangazi Belediyesi Kültür Etkinlikleri Bülteni, Ed. Nuran Kalkanlılar, Bursa 2000, s.15.

etkili bir ortam olarak Yıldırım ve Bursa'nın kültür sanat yaşamında kısa zamanda yerini alması beklenmektedir.

Görüleceği üzere Bursa'da gerek Büyükşehir, gerekse merkez ilçe belediyeleri sanata ve kültüre önem vermekte, sahip çıkmakta ve bu amaca yönelik oluşturulan mekânlarda düzenli ve devamlı etkinlikler ortaya koymaktadırlar.

Diğer Kurum ve Kuruluşlar

Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası, 1995 yılında Uludağ Üniversitesi tarafından "Uludağ Üniversitesi Oda Orkestrası" olarak kurulan çalışmanın devamı olarak 1997 yılında örnek bir uygulama biçimi ile, üyelerinin maaşları belediye ve üniversite tarafından ödenmek üzere Bursa Senfoni Orkestrası adıyla kuruldu. 1999 yılında da Kültür Bakanlığı'na devredildi. Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası adıyla her cuma ve cumartesi periyodik konserlerini sürdürmekte, adından da anlaşılacağı gibi Bursa çevresine de konser turleri düzenlemektedir.

Bursa Filarmoni Derneği 1995 yılında U.Ü. Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'nün öncülüğü ve girişimi ile kuruldu. Kısa zamanda İdil BİRET, Fazıl SAY gibi önemli konser programları gerçekleştiren dernek, U.Ü. Oda Orkestrası ve dolayısıyla Bursa Senfoni, Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası'nın kuruluşuna giden yolu açmış oldu. 23 Nisanlarda geleneksel "Çocuk Çalıcılar Günü" ile 19 Mayıs'da "Genç Çalıcılar Günü" etkinlikleri düzenlemekte, Çocuk Korusu, Gençlik Korusu ve düzenlediği konserler ile Halk Eğitimi'ne katkılarını sürdürmektedir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı Bursa'ya uzun yıllar hizmet eden Musiki Cemiyeti'nin çekirdek kadrosu ile 1983 yılında kuruldu. "Örgün eğitim kurumlarımızdan yararlanma olanağı bulamayan her yaştaki insanımız için geleneksel müziklerimizin eğitimini yapan, ayrıca bünyesinde Bando ve Kent Orkestrası ile Çocuk Korusu'nu barındıran Büyükşehir Belediye Konservatuvarı, verdiği eğitimin yanında etkinliklerini düzenli konserler ile Bursa halkının beğenisine sunmaktadır.²¹

Halk Eğitimi, Yetişkinler Eğitimi'ne kendi türünde önemli katkı sağlayan bir diğer kuruluş da "Çizakça Çoksesli Korusu"dur. 1994 yılında Prof. Dr. Murat ÇİZAKÇA ve Yesoa AROYO tarafından kurulan koronun avukat, doktor, öğretim üyesi, öğretmen, öğrenci, ev hanımı gibi değişik mesleklerden 30-40 arası üyesi bulunmakta ve koro Özel İhsan Çizakça Lisesi'nin desteği ile çalışmalarını sürdürmektedir. 1996 yılından bu yan

²¹ İsmail Bozkaya, **Bursa'da Müzik**, Mizandaki Bursa, Haz. Özkan Eroğlu, Özsan Matbaası, Bursa 1997, s. 98.

sanatçı – eğitimci Hasan ADIGÜZELZADE tarafından çalıştırılan koronun dağarında polifonik üslûptan caza kadar değişik dönem eserleri yer almaktadır. Yılda ortalama 3-4 konser veren koro, Uluslararası Bursa Kültür Sanat ve Turizm Festivali ve Ankara Polifonik Korolar Derneği'nin düzenlediği etkinliklere katılmış olup “en iyi yeni eser yorumcusu” ödülü sahibidir.

Bursa’da Halk Eğitimi’ne büyük katkı sağlayan etkinliklerden birisi de “özel dersler”dir. Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası, Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü, Devlet Konservatuvarı, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi gibi sanat kurumları ve çok sayıda müzik öğretmenin varlığı ile zenginleşen sanat ortamında, aileler çocuklarını özel dersler yolu ile eğitebilme olanağı bulabilmektedirler.

Müzik Evleri de düzenledikleri kurslar, sanata verdikleri destek ve sağladıkları nota, kitap, araç gereç ile Halk Eğitimi çalışmalarında yer almaktadırlar.

Bursa insanına özgü bir müziksel etkinlik türü de “gezek”lerdir. Adı ve 35-40 üyesi bulunan bir gezek gurubunun kendine özgü ölçütleri vardır. Üyeleri belli bir para öderler. Biriken bu para ya dayanışma için üyelerin gereksinmelerine, ya da gezi vb. amaçla kullanılır. Haftada bir gün sıra ile bir üyenin evinde ya da şimdilerde olduğu gibi belirlenmiş bir yerde kirası ödenerek toplanılır. Türk Sanat Müziği çalışılır. Çalgıları genellikle ney, klârnet, keman, tambur, ud, kanun, bendir ve deftir.

Okullar açıldıktan bir hafta sonra çalışma başlar, kapanmadan bir hafta önce sona erer. Dostlar, Yeşil Bursa, Sevgi, Tahtakale, İpek Yolu gibi gezek topluluklarının içinde en eskisi Dostlar gezeğidir ve son iki yıldır Tayyare Kültür Merkezi’nde halka açık örnek gezek programı sunmaktadır.

SONUÇ

Bursa’da Halk Eğitimi’ne yönelik etkinlikler; gerek ana görevi halk eğitimi olan kuruluşlar, gerekse ana görevine ek olarak halk eğitimi yapan ve halk eğitimini araç olarak kullanan kuruluşlar tarafından kapsamlı biçimde yaşanmaktadır. Ülkemizin sosyo - kültürel ve ekonomik yapısı ile önde gelen kentlerinden biri olan Bursa’da toplumsal yaşam, yılın 12 ayı bu tür çalışmalar ile renk kazanmakta, zenginleşmektedir. Ancak bir üst kültür kurumu olarak “Opera”nın yokluğundan söz edilebilir.²²

²² İsmail BOZKAYA, **Bursa’da Opera**, UMED Uludağ Üniversitesi Mezunları Derneği yayını, İstanbul 2000, sayı 1, s. 8.

Kuşkusuz Halk Eğitimi'ni uygun ortamlarda ve ekonomik koşullar iyileştirilerek çok daha etkili ve kapsamlı duruma getirmek olasıdır.

KAYNAKLAR

1. Aydın Z. – Egüz S.: **Çoksesli Müzik Eğitimi Lise 1-2-3**, Kurtuluş Yayınları, Ankara 1986.
2. Bozkaya İ.: **Bursa'da Müzik**, Mizandaki Bursa, Haz. Özkan Eroğlu, Özsan Matbaası Bursa 1997.
3. -----: **Bursa'da Opera**, UMED Uludağ Üniversitesi Mezunları Derneği Yayını, İstanbul 2000.
4. Bursa Milli Eğitim Müdürlüğü Yaygın Eğitim Şube Müdürlüğü Verileri.
5. **Bursa Osmangazi Belediyesi Kültür Etkinlikleri Bülteni**, Ed. Nuran KALKANLILAR, Bursa 2000.
6. 5. Bursa Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali Program Kitapçığı, Bursa 2000.
7. Bülbül S.: **Halk Eğitimine Giriş**, Ed. Doç. Dr. Hikmet Seçim, AÜ Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir 1991.
8. -----, **Türkiye'de Halk Eğitimi**, aynı.
9. **Dictionnaire Larousse Ansiklopedik Sözlük**, Milliyet Yayınları, İstanbul 1994.
10. **İlköğretim - Ortaöğretim Kurumları Müzik Dersi Öğretim Programları ve Ders Kitapları Semineri**, Yay. Haz. Doç. İsmail Bozkaya, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa 2000.
11. Karal E.Z.: **Atatürk'ten Düşünceler**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1981.
12. **Milli Eğitim Temel Kanunu**, Eskişehir İli Milli Eğitim Müdürlüğü, Eskişehir 1993.
13. **Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği**, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1979.
14. Yönetken H.B.: **Müzik Öğretimi ve Öğretim Metotları**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1952.